

ÜLESTÕUSMISAJA VIIES PÜHAPÄEV AD 2023

Jh 17:6–10 (Js 32:15–20; Rm 8:9–11)

6 Ma olen teatavaks teinud Sinu nime inimestele, keda Sina mulle oled andnud maailmast. Nad olid sinu omad, ja Sina oled andnud nad mulle ning nad on pidanud Sinu sõna.

7 Nüüd on nad ära tundnud, et kõik, mis Sina oled andnud mulle, on Sinu juurest, 8 sest need sõnad, mis Sa oled andnud mulle, olen mina andnud neile ja nemad on need vastu võtnud ja tõesti ära tundnud, et ma olen pärit Sinu juurest, ning uskunud, et Sina oled minu läkitanud.

9 Mina palun nende eest, maailma eest ma ei palu, vaid nende eest, keda Sina oled mulle andnud, sest nad on Sinu omad.

10 Ja kõik minu oma on Sinu oma ja Sinu oma on minu oma, ning mina olen kirkastatud nendes.

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järelavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku¹, tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

---

¹ Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.² Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud³, millele lisandub jüngritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuletab Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekumenite ja usklite missaks.⁴ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiwa ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklite missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

² Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

³ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁴ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Olen teatavaks teinud – ἐφανερώσά – sõna φανερώω – «avalikuks saama», «nähtavaks saama», «teatavaks saama»⁵ – tuleneb sõnast φῶς – «valgus». Võiks tõlkida ka: «olen avaldanud», «olen teinud avalikuks», «olen ilmutanud».⁶

Maailmast – ἐκ τοῦ κόσμου – sõna κόσμος tähistab korrastatud ilmaruumi, maailma, ülekantult ka inimkonda, samuti maailma («selle ilma») asjadekorraldust. Johannese kirjades on sellel sõnal enamasti negatiivne, vaenulik tähendusvarjund («jumalatu maailm»).

On pidanud – τετήρηκαν – sõna τηρέω tähendab «hoolega hoidma», «tähelepanelikult kuulama/kuuletuma», «talletama», ka «[millestki kinni] pidama».

On ära tundnud – ἔγνωκαν – sõna γινώσκω tähendab «tundma õppima», «tunda saama», «tundma», «tunnetama», «mõistma».⁷

Need sõnad – τὰ ῥήματα – sõna ῥήμα tuleneb verbist ῥέω ning tähistab eeskätt elavat, kõneldud sõna, seostatud kõnet, seda, mis on välja öeldud.

Tõesti – ἀληθῶς – sõna ἀληθῶς koosneb eitavast eesliitest α ja verbist λαμβάνω – «peidetud olema», «varjatud olema», «salajas olema», tähistades nõnda midagi, mis peaks olema ilmselge ja vaieldamatu.

Olen pärit Sinu juurest – παρὰ σοῦ ἐξῆλθον – sõnasõnalt: «olen Sinu juurest välja tulnud».⁸

Sina oled minu läkitanud – σύ με ἀπέστειλας – sõna ἀποστέλλω tähistab enamasti kindla ülesandega läkitamist (määramist).⁹

⁵ 1739. aasta Piiblis: «ollen teada annud»; 1968. aasta Uues Testamendis: «olen ilmutanud».

⁶ Samast tüvest on pärit nt venekeelne sõna фонарь – «latern».

⁷ Sama sõnaga võib tähistada ka seda, kui mees «saab tundma» naist, s.t nende füüsilist ühekssaamist.

⁸ 1739. aasta Piiblis: «sinnust olen väljaläinud»; 1968. aasta piiblitõlkes: «olen lähtunud sinu juurest».

⁹ Siit tuleneb ka sõna ἀπόστολος – «apostel».

Palun – ἐρωτῶ – sõna ἐρωτάω tähendab «küsima», ka «[millekski] ärgitama», isegi «peale käima».

Olen kirkastatud – δεδόξασμαι – sõna δοξάζω tähendab «ülistama», «austama», «austust osutama», «au sees pidama», «[kellestki midagi] arvama», «[kellestki midagi] pidama».¹⁰

Sisuline analüüs¹¹

Jeesuse nn ülempreesterlik palve, mis seisab Johannese evangeeliumi 17. peatükis, järgneb lahkumiskõnele, mille lõpul Jeesus kinnitab oma jüngritele, et kuigi neid ootavad ees samasugused ahistused, nagu saavad osaks Talle endale, ei pea nad kartma, kuna Tema on maailma ära võitnud (Jh 16:33).

Ülempreesterlik palve algab sõnadega: «Isa, tund on tulnud, kirkasta oma Poega, et ka Poeg kirkastaks Sind, nagu Sina oled Talle andnud meelevalla kõigi olendite üle, et Ta annaks igavese elu igäühele, keda Sina Talle oled andnud.» (Jh 17:1j)

Sõna δοξάζω – «kirkastama» –, mida Jeesus kasutab selles palves viis korda (ning Johannese evangeeliumis kokku kaheksateist korda), nagu ka sõna δόξα – «kirkus» –, mida Johannese evangeeliumis on tarvitatud üheksateist korda, on üsna keeruline adekvaatselt tõlkida. See ei tähista mitte niivõrd kirkust kui sära või hiilgust (auhiilgust), vaid pigem tunnustust ja tunnustatavust. Vastavalt kontekstile on sõna δόξα tõlgitud eesti keelde ka kui «tunnustus», «au», «austus», ning ehk võib selle tähendust kõige paremini, ilma seda sõna ennast kasutamata, väljendada Jeesuse lausega: «Minu roog on see, et ma teen Selle tahtmist, kes mu on läkitanud, ja lõpetan Tema töö.» (Jh 4:34)

Jeesus «kirkastab» oma Isa seeläbi, et teeb Tema tahtmist – Isa tahtmine on, et Tema Poeg annaks igavese elu neile, kelle Isa on Talle andnud. Isa omakorda «kirkastab» Poega sellega, et võtab Tema-poolse «kirkastamise» vastu, aktsepteerib Jeesuse andumust ja ohvrit ning tunnustab Teda seeläbi, et hoiab neid, kes on Ta vastu võtnud ja kes on Temas Isa poolt vastu võetud, kurja eest ning pühitseb neid tões.

Ülempreesterliku palve võib jagada kolmeks. Selle esimeses osas (Jh 17:1–8) palub Jeesus iseenda eest – või õigemini selle pärast, et Tema töö, mida Ta on nüüd lõpetamas, saavutaks oma eesmärgi seeläbi, et Tema lunastatud võiksid tunda nii Teda kui Isa ning

---

¹⁰ 1968. aasta piiblitõlkes: «olen austatud».

¹¹ Järgnevalt on osaliselt kasutatud Ülestõusmisaja IV pühapäeva teise lugemisaasta ja Ülestõusmisaja VII pühapäeva kolmanda lugemisaasta tekstikäsitlust.

pärIDA igavese elu. Jeesuse sõnul seisneb Tema ja Isa tundmine äratundmises, Ta on tõepoolest pärit Isa, s.t Jumala juurest, kes Ta on läkitanud.

Palve teises osas (Jh 17:9–19) palub Jeesus oma jüngrite eest, et Isa neid oma nimes hoiaks, pühitseks ja neid kurja eest varjaks, rõhutades, et nagu Isa läkitas Tema, nii läkitab Tema oma jüngrid maailma, et – siin algab palve kolmas osa, milles Jeesus palub maailma pärast (Jh 17:20–26) – ka maailm usuks, et Isa on Ta oma armastuses läkitanud.

Nagu öeldud, teab Jeesus, et Tema töö on siin maailmas lõpule jõudmas ning Ta on juba minemas [tagasi] Isa juurde. Seepärast Ta palub, et Isa hoiaks Tema jüngrid oma nimes, mille Ta on andnud Jeesusele, oma Pojale (Jh 17:11).¹² Nimi tähistab Pühakirjas enamasti nime kandja olemust, samuti ligiolu ja väge. Teatavas mõttes võib öelda, et nimi ja nime kandja on üks. Jumala ja Tema nime puhul tähendab see, et Jumala nimi tähistab Tema tegelikkust¹³ ning et Jeesus, Jumala inimeseks saanud Poeg, on selle tegelikkuse kehastus, sest «sest Temas elab kogu jumalik täius ihulikult» (Kl 2:9).

Jeesus on teinud Isa nime teatavaks inimestele, keda Isa on Talle maailmast andnud (Jh 17:6). Jeesus rõhutab, et Ta palub eeskätt nende, mitte maailma eest (Jh 17:9), kuna need, keda Isa on Talle andnud, olid [juba enne] Isa omad. Kahtlemata on siin tegemist Jumala armuvalikuga või koguni predestinatsiooniga, ent seda üksnes taolise õndsuseks ette määramisega, mida peab silmas apostel Paulus, kui ta ütleb, et Jumal, meie Päästja tahab, et «kõik inimesed pääseksid ja tuleksid tõe tundmisele» (1Tm 2:3j), ning kindlasti mitte inimest täiesti passiivseks jättes, eriti kuna Jeesus iseloomustab omasid nendena, kes on pidanud Isa sõna (Jh 17:6).

Jumala sõna «pidamine» tähendab sellest kinni hoidmist, selle talletamist, sellele kuuletumist ja selle järgimist. Tegemist on millegi isiklikku aktiivsust ja tahtevalmidust nõudvaga, nii et need, kes on Isa omad ja kelle Isa on andnud Pojale, ei ole tahtetud, neid ei hoita mõistmatuse pimeduses ega tegevusetuses, vaid vastupidi, nad on need, kes on isiklikult tundnud ära nii Isa kui selle, kes on pärit Isa juurest ja kelle Isa on läkitanud (Jh 17:7j), nende sõna omaks võtnud ja seda järginud.

See ei tähenda, nagu oleks jüngritele kõik juba täiesti selge olnud: Jeesus pidi neid veel viimasel õhtul enne kannatamist ja surma ning pärast ülestõusmistki juhatama ja lausa noomima:

«Mida mina teen, seda sina praegu ei tea, aga küll sa pärast saad aru.» (Jh 13:7)

«Ma ütlen teile seda juba praegu, enne kui see sünnib, et kui see sünnib, te usuksite, et mina olen see.» (Jh 13:19)

---

¹² Käsikirjades leiduvatest erinevustest tulenevaid tõlkevõimalusi vt vastavast keelelisest märkusest.

¹³ אֲנִי הֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר אֲהִיָּה – «Ma olen see, kes ma Olen!» (2Ms 3.14)

«Toomas ütles Talle: «Issand, me ei tea, kuhu Sa lähed, kuidas me siis võime teada teed?» Jeesus ütles talle: «Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.»» (Jh 14:5j)

«Filippus aga ütles Talle: «Issand, näita meile Isa, ja me jääme rahule!» Jeesus ütles talle: «Nii kaua aega olen ma teie juures, ja sa ei ole mind veel ära tundnud, Filippus? Kes on näinud mind, see on näinud Isa. Kuidas sa siis ütled: Näita meile Isa!?»» (Jh 14:8j)

«Mul on teile veel palju öelda, aga teie ei suuda seda praegu taluda. Aga kui Tema, Tõe Vaim, tuleb, juhib Ta teid kogu tõesse.» (Jh 16:12j)

«Kas sa usud seepärast, et sa oled mind näinud? Õndsad on need, kes ei näe, kuid usuvad.» (Jh 20:29)

Kindlasti olid Jeesuse omad aga tundnud ära peamise, isegi kui nad kõike päriselt või lõpuni ei mõistnud: nad olid võtnud vastu Tema sõnad ning uskunud, et Jeesus on pärit Isa juurest ja Tema läkitatud. Sõnad, mida Jeesus silmas peab, on kõneldud sõnad (vt vastavat keelelist märkust), s.t õpetus, mille olulisima osa moodustab Johannese evangeeliumis tunnistus, et Jeesus on pärit Isa juurest, et Ta on õigupoolest Isaga üks (Jh 10:39), et Ta on tulnud, et teha Isa tahtmist ja viia lõpule Tema töö (Jh 4:34), päästes maailma hukkumisest ning tuues neile, kes Temasse usuvad ja Ta vastu võtavad, Jumala lapse seisuse ja igavese elu (Jh 1:12j; 3:16j). Samuti kuulub Jeesuse õpetuse keskmesse Johannese evangeeliumi järgi sõnum ristimisest¹⁴, armulauast¹⁵ ning apostlitele (ja nende ametijärglastele) usaldatud pattude andeksandmise meelevaldist¹⁶.

Evangelisti jaoks võrdub Jeesuse sõnade vastuvõtmine Tema enda vastu võtmisega – sest viimselt on just Tema Jumala Sõna, kes avab ja teeb meile kättesaadavaks Jumala tõelise olemuse. Uskumine Tema nimesse annab uskujatele elu (vrd Jh 20:31), mis omakorda seisneb Jumala ja Jeesuse Kristuse tundmises (Jh 17:3).

Nii kreeka γινώσκω kui heebrea ידַעַתִּי tähistavad lisaks abstraktsele, intellektuaalsele tundmisele, teadmisele või tunnetamisele ka sellest, mida või keda tuntakse või tunnetatakse, osa saamist või sellega lausa üheks saamist (nagu näiteks siis, kui mees «saab tundma» naist, saades temaga füüsiliselt üheks). Niisiis, nagu see, et Jumal tunneb kedagi nimepidi, tähendab selle inimese kuulumist Jumalale, Tema omade

---

¹⁴ «Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki.» (Jh 3:5)

¹⁵ «Kes minu liha sööb ning minu verd joo, sellel on igavene elu ja mina äratan ta üles viimsel päeval, sest minu liha on tõeline roog ja minu veri on tõeline jook.» (Jh 6:54j)

¹⁶ «Võtke vastu Püha Vaim! Kellele te iganes patud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele te patud kinnitate, neile on need kinnitatud.» (Jh 20:22j)

hulka,¹⁷ nii tähendab Jumala tundmine teataval määral Tema «omamist», s.t Temas olevast elu ja olemise täiusest osasaamist.

Jeesus palub omade eest, mitte maailma eest. Tema omad on küll maailmas (Jh 17:11), ent nad ei ole enam osa maailmast, seetõttu Jeesus palubki nende, aga mitte maailma eest. Jumala tahe on, et kogu maailm võiks hakata uskuma ja saada päästetud, ent kui see sünnib, siis ei ole päästetute puhul tegemist enam maailmaga, vaid nendega, kes on saanud üheks Isaga ja Tema Pojaga: «Aga ma ei palu üksnes nende eest, vaid ka nende eest, kes nende sõna läbi hakkavad minusse uskuma, et kõik oleksid üks, nii nagu Sina, Isa, minus ja mina Sinus.» (Jh 17:20j)

Siis on ka Poeg nendes kirkastatud, s.t avalikuks saanud, tunnustatud ja austatud. Jeesuse omade kutsumus on teha Jeesus inimestele samamoodi nähtavaks, nagu Tema on teinud oma jüngritele nähtavaks Isa nime, s.t Jumala tõelise olemuse. Nagu Isa oli läkitanud oma Poja, nii läkitas Poeg nüüd (ja läkitab jätkuvalt) oma jüngreid, et inimkond – maailm – võiks näha ja uskuda (või uskuda ja näha), oma patud andeks saada, valguse lasteks sündida (Jh 12:36) ja igavese elu pärida.

Mingit muud kirkust Jeesus ei otsi – Ta on tulnud, et teha oma Isa tahtmist ja et neil, kes Temasse usuvad, «oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti» (Jh 10:10).

Jutluseks

Ülestõusmisaja viienda pühapäeva ladinakeelne nimi *Cantate* – «Laulge» – on pärit missa vanakiriklikust algussalmist: «Laulge Issandale uus laul, halleluuja, sest Issand on teinud imetegusid, halleluuja, Tema on ilmutanud oma õigust paganate silme ees, halleluuja, halleluuja, halleluuja.» (Vrd Ps 98:1j)

EELK jumalateenistuste käsiraamatu järgi on Ülestõusmisaja viienda pühapäeva teemaks «Taevariigi kodanikuna maailmas» ning kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi esimesel lugemisaastal loetavad vanakiriklik Epistel (Jk 1:17–21) ja Evangeelium (Jh 16:5–15) toovad esile kristlaste kui Jumala väe ja Vaimu läbi uuestisündinute kohustuse ütelda lahti patust ning elada uut elu tões ja õiguses.¹⁸

---

¹⁷ Vrd nt Js 43:1: «Ära karda, sest ma olen sind lunastanud, ma olen sind nimepidi kutsunud, sa oled minu päralt!»

¹⁸ «Me kuulsime manitsust laulda Issandale uus laul. Uus inimene tunneb uut laulu. Laul on rõõmu väljendus, ja kui me hoolikalt järele mõtleme, armastuse väljendus. Niisiis, kes mõistab armastada uut elu, see mõistab laulda ka uut laulu. Uue laulu pärast peame siis panema tähele, mis on uus elu... Elu ei tohi anda laulule vastupidist tunnistust... Tahate laulda kiitust Jumalale? Siis olge, mida te laulate! Teie olete Tema kiitus, kui õigesti elate.» (Augustinus, Sermo 34)

Teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemises (Js 32:15–20) töötab Jumal prohvet Jesaja kaudu oma Vaimu väljavalamist, mille tulemusel hakkavad valitsema õigus ja rahu. Veidi eespool toob Jesaja äärmiselt kontrastselt esile õigete ja ülekohtuste erinevuse,¹⁹ näidates nõnda, et jumaliku õiguse ja rahu juurde kuulub möödapääsmatult inimeste valmidus pöörduda ülekohtust õiguse poole.

Teise lugemisaasta Epistlis (Rm 8:9–11) kinnitab apostel Paulus ristimises ühes Kristusega maetute ja üles tõusnute usku sellesse, et Jumal, kes on Kristuse surnuist üles äratanud, teeb Temas elavaks ka kõik need, kelles elab Tema Vaim, kusjuures siin on olulisel kohal manitsus öelda lahti vanast elust patu orjuses ning loobuda kõigest lihalikust, s.t jumalavastasest mõtte- ja eluviisist.

Kui Jeesus palub Evangeeliumis omade eest, kes on võtnud vastu Tema elutoovad sõnad ja Temasse uskunud, et Ta võiks olla neis kirkastatud ning viimaks oleks kõik üks,²⁰ siis tõuseb Vana Testamendi lugemise ja Epistli kontekstis kesksena esile Jeesuse jüngrite kutsumus elada maailmas mitte maailma viisil, vaid Jumala lastena, valguse lastena, olles ühtlasi teadlikud sellest, et nad on läkitatud maailma samal kombel ja sama eesmärgiga, nagu Isa on läkitanud Poja – selleks, et maailm tunneks ära, et Jumal on teda nõnda armastanud, et on andnud oma Ainusündinu, et ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu (Jh 3:16).

Kuigi Jumal armastab maailma, teeb Jeesus siiski vahet omade ja maailma vahel – ning nende vahel, kes on maailmast, ja nende vahel, kes on Jumalast. See vahe on määratletud sellega, kas keegi võtab Jumala sõna vastu ja peab seda või mitte. Samas ei ole praegu ega maailmas tegemist veel taolise ületamatu kuristikuga nagu see, mida Jeesus mainib tähendamissõnas rikkast mehest ja vaesest Laatsarusest.²¹

Jeesus on läkitanud oma jüngrid maailma selleks, et anda võimalikult paljudele samasugune võimalus, nagu oli kingitud neile endile: saada Jumala lasteks, valguse lasteks. See on ka Jeesuse kirkastamise esmane mõte: Tema nähtavaks tegemine nii, et inimesed võiksid Temas olevat armu ja tõde nähes (ja käega katsudes – vrd 1Jh 1:1) pärida igavese elu. Meie, kristlaste, kutsumust ja vastutust on siin raske üle hinnata.

---

¹⁹ «Sest jõe räägib jõledust ja ta süda taotleb nurjatust, et teha jumalavallatust ja rääkida Issanda kohta valet, et nälgjast hinge lasta nälgida ja janusele keelata jooki. Petise relvad on kurjad, ta kavatseb häbitegusid, et hävitada hädalisi valekõnega, isegi kui vaene räägib õigust. Aga õilis kavatseb õilsaid asju ja jääb püsima õilsate asjade juurde.» (Js 32:6–8)

²⁰ «Ja kõik minu oma on Sinu oma ja Sinu oma on minu oma, ning mina olen kirkastatud nendes.» (Jh 17:10)

²¹ «Ja pealegi on meie ja teie vahele seatud suur kuristik, et need, kes tahavad siit teie juurde minna, ei saa, ega tulda ka sealt meie juurde.» (Lk 16:26)

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiselt:

Jeesus ütleb tänase Evangeeliumi alguses, et Ta on teinud Isa, s.t Jumala, nime teatavaks inimestele, keda Isa oli Talle andnud, ning väljendab lõigu lõpul tõsiasja või vähemalt lootust, et Ta on nüüdsest peale kirkastatud oma jüngrites. Sellest tulenevalt võime otsida vastust järgmistele küsimustele: Mida tähendab Jumala nime inimestele teatavaks tegemine või ilmutamine? Kes on need, kes on olnud Isa omad ja keda Ta on andnud Pojale? Millisel viisil nad on Jumala omad (ja, kuigi maailmas, siiski mitte maailmast)? Mida tähendab see, et Jeesus on oma jüngrites kirkastatud?

1. Jumala nimi tähistab Jumalat ennast, Tema tõelist olemust ja Tema ligiolu. Moosesele ilmudes andis Jumal talle teada, et Tema nimi on Mina Olen (2Ms 3:14). See tähendab, et Jumal on olemine ise, kõige olemise algpõhjus ja lakkamatult pulbitsev allikas. Kui Jumalat ei oleks, ei oleks midagi – ja kui Jumal ei teeks oma loodut, sealhulgas inimesi (nii õigeid kui ülekohtuseid – vrd Mt 5:45) pidevalt oma olemise osaliseks, siis langeks kõik hetkega olematusse. Samamoodi võime öelda, et Jumala nimeks – kuna selles avaldub Tema olemus – on Elu, Tõde, Headus, Õigus, Rahu, Armastus jne. See, et Jeesus on Jumala nime inimestele teatavaks teinud, tähendab, et Ta on seda kõike neile ilmutanud mitte ainult oma sõnade, vaid kogu oma isiku, oma olemuse kaudu: Jeesus on Jumala lihaks saanud Sõna, inimeseks saanud Jumal, kelle kogu elu on Jumala armu, halastuse, päästetahte ja päästva väe, Temas oleva elu ja olemise rikkuse, täiusliku armastuse väljendus ja kehastus. Jeesuses on Jumal saanud inimestele ligipääsetavaks, silmaga nähtavaks ja käega katsutavaks (vrd 1Jh 1:1).
2. Ometi ei ole kõik inimesed seda ilmutust ära tundnud ega vastu võtnud. Seda on teinud need, kelle Isa on «andnud maailmast» Pojale – need, kes olid Tema omad ning kelle Ta on andnud Jeesusele; need, kes on pidanud Tema sõna. Jumal ilmutab ennast inimestele küll erinevaid vahendeid kasutades, ent siiski ühtmoodi: igale inimesele on kättesaadav n-ö loomulik jumalatunnetus eeskätt Jumala loodu vaatlemise kaudu, lisaks sellele avaldab Jumal ennast inimestele oma sõnas: nii Pühakirja, prohvetite kui kõige täiuslikumal viisil oma Poja kaudu. Võime seda kõike nimetada ka jumalikuks ettemääramiseks: Jumal tahab, et kõik tuleksid tõe tundmisele ja võiksid pääseda. Miks on nii, et mitte kõik ei võta Jumala sõna ja kutset kuulda, seda me ei tea – ent seda tõsisemalt peame võtma omaenda kutsumust kirkastada Jeesuse nime, olles tema tunnistajad nii sõnade kui eluga.
3. Jeesuse kirkastamine tähendab Tema tunnustamist ja austamist sellena, kes Ta on – Jumala ainusündinud Pojana, meie Lunastaja ja Õnnistegijana –, ent see tähendab ka Tema au, Tema ligiolu, Tema hea ja armulise tahte, Tema armastuse, Temas teostunud päästetöö nähtavaks ja inimestele kättesaadavaks tegemist. Jumal on kinkinud meile oma püha sõna ja sakramendid, armuvahendid, mis mitte ainult ei tunnista Jumala armust, vaid vahendavad seda: kes sünnib veest ja Vaimust, pärib Jumala riigi; kes sööb Inimese Poja liha ja joob Tema verd, võtab endasse vastu

igavese elu ja saab Temaga üheks; kellele Kristuse enda meelevaldaga kuulutatakse pattude andeksandmist, sellele on tema patud andeks antud. Elades Kristuse omadena maailmas mitte maailma viisil, vaid Jumala lastena, valguse lastena, jumalikus õiguses ja rahus, mitte lihas, vaid Vaimus, toome Jumalale tänu ja kiitust omaenda päästelootuse eest ning jagame sedasama lootust nendega, kes on meie ümber – nendega, keda Jumal armastab samamoodi, nagu meid, soovides ka nende tulemist tõe tundmisele ja pääsemist.